

Свірський Б.М.,

кандидат юридичних наук, професор кафедри права

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЩОДО ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ ПОТЕРПІЛОМУ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ.

Актуальність теми дослідження полягає в тому, що на сьогодні залишається невдосконаленим правовий механізм ефективного та безумовного стягнення з правопорушника коштів за результатами судового рішення заподіяної ним шкоди потерпілому у кримінальному провадженні.

Відповідно до ст. 55 Кримінального – процесуального кодексу України потерпілим у кримінальному провадженні може бути фізична особа, якій кримінальним правопорушенням завдано моральної, фізичної або майнової шкоди, юридична особа, якій кримінальним правопорушенням завдано майнової шкоди, а також адміністратор за випуском облігацій, який відповідно до положень Закону України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» діє в інтересах власників облігацій, яким кримінальним правопорушенням завдано майнової шкоди. [1]

Таким чином. ключовою складовою визначення особи потерпілою є завдання їй будь – якої шкоди у разі скоєння кримінального правопорушення відносно цієї особи. Шкода - це природна об'єктивна категорія, що відображає ті зміни, які настали в майновому, фізичному, психічному, моральному стані особи внаслідок вчинення кримінального правопорушення.

На цьому постулаті базуються приписи п. 2 ч. 3 постанови Пленуму ВСУ «Про судову практику в справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди» від 31 03 1995 р. Підсумовуючи судову практику щодо відшкодування моральної (немайнової) шкоди пленум ВСУ у цій постанові визначив, що під моральною (немайновою) шкодою слід розуміти втрати немайнового характеру внаслідок моральних чи фізичних страждань, фізичного або психічного впливу, інших негативних явищ, заподіяних фізичній чи юридичній особі незаконними діями або бездіяльністю інших осіб. [2]

Необхідно зазначити, що механізм стягнення шкоди завданої кримінальним правопорушенням визначений у постанові Пленуму Верховного Суду України від 7 лютого 2003 р. № 2 “Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров’я особи” (п.29) де зазначалося, що вирішуючи цивільний позов у кримінальній справі про відшкодування матеріальної чи моральної шкоди, заподіяної внаслідок смерті, каліцтва або іншого ушкодження здоров’я потерпілого (витрат на лікування, посилене харчування, протезування, сторонній догляд, поховання тощо), суди повинні керуватися відповідним цивільним законодавством і виходити з роз’яснень із цих питань, [3] які містяться в постановах Пленуму Верховного Суду України від 27 березня 1992 р. № 6 “Про практику розгляду судами цивільних справ за позовами про відшкодування шкоди” [4]

У деяких законах України також передбачається можливість відшкодування моральної шкоди. Механізм захисту прав при заподіяні моральної шкоди визначений у відповідних статтях Цивільного кодексу України. [5] Закону України «Про охорону праці» Так ст.ст. 9-11 цього Закону визначають порядок відшкодування шкоди у разі ушкодження здоров'я працівників або у разі

їх смерті. [6] Закону України «Про інформацію»; [7] Закону України «Про авторське право і суміжні права»; [8] Закону України «Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянину незаконними діями органів, що здійснюють оперативно - розшукову діяльність органів досудового розслідування прокуратури і суду». [9]

Ціль участі потерпілого у кримінальному провадженні пов'язана з необхідністю відновити порушені права або компенсувати завдану злочином шкоду (або одночасно перше і друге), здебільшого вона носить обвинувальний характер, оскільки потерпілий зацікавлений викрити особу у вчиненому кримінальному правопорушенні.

Разом з тим, не зважаючи на те, що правові акти які регулюють умови щодо відшкодування заподіяною кримінальним правопорушенням шкоди, реальне положення справ щодо повної її компенсації правопорушником потерпілому в повному об'ємі не завжди реалізується на практиці. Тому на думку автора з цього приводу повинні бути розроблені та внесені у цивільний, кримінальний – процесуальний, кримінальний кримінальний - виконаний кодекси зміни щодо виробки уніфікованого механізму безумного стягнення коштів на користь потерпілого які завданні йому кримінальним правопорушенням.

Література:

1. Кримінальний - процесуальний кодекс України. Закон України від 13.04.2012 /Відомості Верховної ради України (ВВР), 2013 № 9-10, № 11-12, №13 ст. 88
2. Постанова Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику в справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди» від 31 березня 1995 р № 4
3. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 7 лютого 2003 р. № 2 «Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров'я особи».
4. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 27 березня 1992 р. № 6 «Про практику розгляду судами цивільних справ за позовами про відшкодування шкоди»
5. Цивільний кодекс України. Закон України від 16.01.2003 р. /Відомості Верховної Ради (ВВР), 2003 № 40 - 44 ст. 356
6. «Про охорону праці». Закон України від 14.10.1992 р. /Відомості Верховної Ради (ВВР), 1992 № 49 ст. 668
7. «Про інформацію». Закон України від 02.10.1992 р. /Відомості Верховної Ради (ВВР), 1992 № 48 ст. 690
8. «Про авторське право та суміжні права». Закон України від 23.12.1993 р. /Відомості Верховної Ради (ВВР), 1994 № 13 ст. 64
9. «Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянину незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність органів досудового розслідування прокуратури і суду». Закон України від 01. 12. 1994 р., /Відомості Верховної Ради (ВВР), 1995 № 1 ст.